

vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

6) Første behandling af lovforslag nr. L 159:

Forslag til lov om ændring af lov om statsstøtte til visse private skoler.

Af undervisningsministeren (Bertel Haarder).

(Fremsat 14/1 87).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

J. K. Hansen (S):

Dette forslag er jo også et forslag om statsstøtte. Undervisningsministeren foreslår nu en ændring af tilskudsmodellen til de frie grundskoler og de frie kostskoler, hvor en del af støtten nu skal gives som et rammetilskud, et bloktilskud i form af et gennemsnitligt tilskud pr. elev.

Det forslag synes jeg det er lidt svært at overskue konsekvenserne af. Der er selvfølgelig tale om en forenkling af tilskudssystemet – og vi har ikke noget imod forenkling – men der er også tale om en større frihed for den enkelte skole til at kunne disponere på en anden måde end hidtil. Det kan måske også være godt nok i visse retninger. F.eks. kan ifølge forslaget en skole overføre ikke-brugte rammebeløb fra det ene år til det andet, men selv om midlerne skal anvendes til undervisningsrelevante udgifter, er rammerne her jo ikke alt for snævre, og man kan da også frygte, at afgrænsningen mellem skole og undervisningsvirksomhed vil blive lempe-

lig. Der er også mulighed for at kapitalisere de tildelte statsmidler. Der er forskel på store og små enheder, både når det drejer sig om frie grundskoler og frie kostskoler.

Må jeg skynde mig at sige her, at jeg naturligvis har bemærket, at der i forslaget er taget hensyn til det tyske mindretals skoler,

og det kan vi naturligvis kun hilse med tilfredshed.

Men vi må også frygte, at den foreslåede ordning vil kunne give de frie grundskoler endnu et fortrin frem for folkeskolen. Endelig skal jeg også nævne, at Frie Kostskolers Fællesråd, hvad de frie kostskoler angår, er ret skeptisk over for forslaget.

Jeg har i stille stunder stillet mig selv det spørgsmål, om undervisningsministeren nu også kan overskue konsekvenserne af forslaget. Så lad mig resumere: vi er ikke imod en forenkling af tilskudsreglerne til de private skoler, vi er heller ikke imod de private skoler, men vi stiller os ret skeptiske over for det foreliggende forslag, hvilket jeg har forstået at de Frie Kostskolers Fællesråd også gør.

Vi vil ikke kunne medvirke ved et forslag, der f.eks. giver de frie grundskoler større frihedsgrader på bekostning af den danske folkeskole.

Vi vil gerne være med til at underkaste dette forslag en meget grundig behandling i Folketingets uddannelsesudvalg, men indtil det er sket, er vi ikke i stand til at yde nogen positiv støtte til forslaget.

Kirkegaard (KF):

Som bekendt er der undervisningspligt i Danmark – ikke skolepligt. Det er derfor både nødvendigt og meget værdifuldt at fastholde et alternativ til det offentlige undervisningssystem for børn og unge, og vi har da også i de senere år kunnet konstatere en stigende tilgang til f.eks. de private grundskoler, og det skal vi da bestemt ikke beklage.

Bortset fra eventuelle fripladsregler bør det ikke være gratis at søge de private skoler – det skal koste noget – men udgifterne skal være af et så beskedent omfang, at de private skoler ikke kun bliver for de velbærgede.

Det nuværende system med refusion på 85 pct. af driftsudgifterne er et passende niveau for den offentlige støtte, men reglerne er meget bureaukratiske og medfører behov for omfattende kontrolforanstaltninger og heraf medfølgende begrænsninger i friheden til lokalt at disponere.

Systemet opfordrer til tilskudstænkning, til at udnytte refusionen inden for alle udgiftsområder fuldt ud, selv om man måske egentlig hellere ville spare på ét område og til gengæld ofre mere på et andet område, lige-

[Kirkegaard]

som der er meget begrænsede muligheder for at foretage opsparring fra det ene regnskabsår til det andet.

Undervisningsministerens lovforslag, der bygger på Lauge Dahlgaard-udvalgets betænkning, retter op på disse ulemper ved det nugældende system. Det vil give mindre bureaukrati, det vil mindske behovet for kontrolforanstaltninger, og det vil give skolerne langt større frihed til at foretage økonomiske dispositioner inden for den givne ramme.

Det har fremgået af den offentlige debat, at forslaget er blevet særdeles godt modtaget af de private grundskoler, hvorimod de private kostskoler har været noget mere betænkelige. Men med lovforslagets nuværende udseende er der taget hensyn til disse betæneligheder ved for disse skolars vedkommende at opdele rammetilskuddet i en løndel og en del til øvrige udgifter. Sammenholdes dette med reglen om, at rammetilskuddet ikke kan variere over 3 pct. pr. elev fra det ene år til det andet, skulle der ikke længere være grund til bekymring.

Vi synes, det er et godt lovforslag, og vi kan varmt anbefale det.

Må jeg i øvrigt føje til, at det undrer mig en hel del, at den socialdemokratiske ordfører ikke var mere positiv over for forslaget. Det er nok, fordi det medfører for meget frihed, det er Socialdemokratiet åbenbart – på visse områder i alt fald – noget betænkelig ved.

Jeg vil gerne sige til det socialdemokratiske folketingsmedlem, at det, at dette lovforslag skulle medføre større frihed for de frie skoler end for folkeskolen, sandelig giver kommunerne rig anledning til at tage denne problemstilling op. De vil på en række områder have mulighed for at give folkeskolen tilsvarende frihedsgrader, som vi nu lægger op til med dette lovforslag, og det synes jeg bestemt ville det være en god idé om man gjorde.

Povl Brøndsted (V):

Når man ser et lovforslag fra den siddende regering, der hedder ændringer af statsstøtte, bliver regeringen altid beskyldt for, at der igen er tale om et spareforslag.

Her står vi over for et forslag, der absolut ikke er et spareforslag, men som er et forsøg på på baggrund af en god betænkning, synes

jeg vi må sige, fra Lauge Dahlgaard-udvalget, at stille de frie skoler endnu friere. De frie skolars placering i det danske samfunds skolebillede er noget meget afgørende for regeringen og regeringspartierne; måske ikke mindst for Venstre er det noget, der betyder overordentlig meget. Vi anser de frie skolars placering i vort samfund som det allerbedste bevis på vort samfunds demokrati og vort ønske om, at der skal være det frie valg på også et så væsentligt område som netop skolevalget.

Retten til at oprette frie skoler skal selvfølgelig ikke, som den socialdemokratiske ordfører sagde det, medføre, at de har bedre vilkår økonomisk, end den danske folkeskole har, men det skal være sådan, at de netop på baggrund af denne frie skolelovgivning får en så fri dispositionsmulighed som overhovedet muligt.

Det har hele det danske skolebillede godt af. Det har folkeskolen haft godt af igennem århundreder, og det vil også den fremtidige folkeskole have godt af. Det er her, vi kan få en masse forsøg af lidt anden end den traditionelle form, som folkeskolen er mere eller mindre bundet til, eller som det viser sig for kommunerne at være svært at få folkeskolerne ud af, og derfor må vi hilse dette udgiftsneutrale frihedsforslag velkommen og håbe på, at vi kan få det gennemført hurtigst muligt.

Der er selvfølgelig mange forhold, der kan være grund til at spørge om, og et af de spørgsmål, der selvfølgelig også er rejst af de skoler, der omfattes af lovforslaget, er, hvad man forstår ved objektive kriterier. Det kan være svært at sige, hvad der er det objektive i forbindelse med tilskudsordninger, men det er jo dog forsøget på at give ligelige vilkår for de forskellige skoleformer, der falder ind under disse rammer.

Dispositionsfriheden vil jo blive større, når vi siger, at det kun er bygningsudgifterne, der er procentuelt bestemt, mens det andet gives som rammetilskud, som en slags bloktilskud. Her må der naturligvis skelnes imellem de to skoleformer kostskole og ikke kostskole. Jeg synes også, det er godt, at vi her siger: lærerudgifterne skal have deres ramme, og så kan den anden ramme dække de øvrige udgifter.

Jeg tror også, det netop betyder meget for disse frie ungdomskostskoler at få denne mu-

[Povl Brøndsted]

lighed for at arbejde på en anden måde end den, de måske har været tvunget til på grund af de procentuelle tilskud. Jeg anser de frie ungdomskostskoler for noget af det bedste, vi har i det danske skolesystem i dag, og derfor er det vigtigt at give dem de friest mulige forhold.

Ordnningen vil bevirke en administrativ forenkling, og denne forenkling vil ikke alene komme ministeriet til gode, men også i høj grad skolerne. Der er mange skoler, der har måttet bruge megen kontortid på den gamle ordning; hermed får vi en ordning, der vil gøre det lettere.

Vi får et teknisk arbejde i udvalget. Jeg tror, der vil komme mange spørgsmål, og jeg tror, at vi også fra skolerne vil få mange bemærkninger og måske også fra nogle områder lidt uro, for man er jo altid bange for at gå fra noget, man ved hvad er, til noget andet. Selv om det foreslåede ikke skulle ændre mængden og ikke give større usikkerhed fra år til år med 3 pct.s reglen i svingningerne, er det da givet, at man er spændt på, hvordan dette vil komme til at virke. Det synes jeg vi skal lytte meget til, og vi vil også lytte til de erfaringer, man har i de organisationer og på de enkelte skoler, loven omfatter.

Men som helhed er vi fra Venstres side meget positive over for, at denne lovgivning skal blive den frihedslov, der gør de frie skoler så frie som muligt.

Hanne Thanning Jacobsen (SF):

Jeg er enig med hr. Povl Brøndsted i, at der kommer mange spørgsmål, for når man ser på det lovforslag, som af ministeren anbefales med de for regeringen snart klassiske ord: modernisering og forenkling, kan man ikke just sige, at enkelhed og klarhed præger lovforslagets mange bemærkninger. Nuvel, SF er som bekendt tilhænger af forenkling og decentralisering. Derfor er det godt, når forslaget lægger op til en forenkling af tilskudsadministrationen og til en øget frihed til at disponere på de enkelte skoler.

Den debat, der har fundet sted i skolekredse, siden betænkningen om at indføre et nyt tilskudssystem kom i slutningen af september 1986, har vist, at der er stor usikkerhed med hensyn til, hvilken betydning omlægningen vil få for de forskellige skoleformer. De private grundskoler har f.eks. gjort

opmærksom på, at vægtningen med kun 60 pct. af specialundervisning ud over 5 pct. kan betyde, at elever med specielle vanskeligheder ikke kan tilgodeses i tilstrækkelig grad.

De frie skoler har påvist den ulighed i vilkår, der fremkommer ved, at kommunale skatter og afgifter betales fuldt ud af nogle skoler, mens andre bliver fritaget for disse udgifter af kommunerne. Jeg deler den undren, der har været udtrykt vedrørende beregningen af den enkelte skoles tilskud til lærerlønning udgifter og til øvrige udgifter, og vil bede ministeren bekræfte, at skolerne fortsat skal dække mindst 15 pct. af begge disse udgifter.

Endvidere vil jeg gerne have en forklaring på, hvorfor pensionisthøjskolernes timetal kun er normeret med 80 pct. af folkehøjskolernes løntimetal. Jeg er bekendt med, at søgningen til de få pensionisthøjskoler er svagt stigende, og derfor forstår jeg ikke, hvorfor denne type skoler skal tages ud som en særgruppe. Antallet af ældre i forhold til andre befolkningsgrupper er voksende. Der vil derfor i de kommende år kunne forventes en udvidelse på dette område, og jeg finder, det er udtryk for en forældet ældrepolitik, når der på denne måde lægges op til ringere vilkår for disse højskoler end for andre.

Jeg har med disse bemærkninger kun strejft nogle af problemerne. Jeg vil til slut understrege, at jeg går ud fra, at dette lovforslag udelukkende handler om tekniske omlægninger fra refusionsordning til rammeordninger, og at der således ikke med dette forslag lægges op til en ny pædagogisk virksomhed, idet denne del af skolernes arbejde hører hjemme i højskoleloven. SF vil under det kommende udvalgsarbejde søge at afdække de mange uklarheder, der er i forslaget, inden vi tager endelig stilling.

(Kort bemærkning).

Kirkegaard (KF):

Jeg synes, det var en meget positiv tale, fru Hanne Thanning Jacobsen holdt. Jeg opfattede den på den måde, at der var principiel tilslutning til de gode ideer i lovforslaget, og at der var betænkelighed med hensyn til nogle detaljer, som vi måtte se på under udvalgsbehandlingen. Jeg synes, det er interessant i sammenhæng med den stilling, som den socialdemokratiske ordfører tog.

[Kirkegaard]

Jeg vil gerne spørge fru Hanne Thanning Jacobsen, om dette betyder, at SF ikke deler den betænkelighed ved at give de frie skoler større frihed, som den socialdemokratiske ordfører gav udtryk for.

(Kort bemærkning).

Hanne Thanning Jacobsen (SF):

Socialistisk Folkeparti går ind for de frie skoler. Jeg håber, det svar er nok for hr. Kirkegaard.

Ole Vig Jensen (RV):

Det forslag, som vi nu har til første behandling, har jo været et godt stykke tid undervejs. Der har været ganske langvarige drøftelser ude hos de forskellige frie skoleformer, fordi der med forslaget brydes ganske afgørende med det kendte refusionsprincip, som i ganske mange år har været bærende for disse skoleformer, og som har givet dem en rimelig garanti og tryghed. Det er klart, at vi ikke alene af traditionsbundne grunde skal fastholde et princip for principets egen skyld. Men samtidig er det meget vigtigt, at ændringer sker på en sådan måde, at de er tilpas undersøgt og afstemt netop efter de frie skoleformers forskellighed og egenart. Det bør ikke være sådan, at ændrede tilskudsregler pludselig indebærer risiko for, at en ellers velfungerende skole måtte komme i vanskeligheder.

Det er også vigtigt, at de private skoler uanset deres forskellighed kan være i den samme tilskudslov. Vilkårene på andre områder kan være forskellige, og det kan klares over anden lovgivning, men det er vigtigt, at de er under samme tilskudslov. For Det Radikale Venstre er dette synspunkt nok det mest afgørende, fordi dette fælleskab historisk har vist sig frugtbar. Man kan måske uden at blive alt for højtidelig sige, at fællesskabet mellem disse mange forskellige skoleformer har været af værdi både folkeligt og politisk.

Her i Folketinget og i Undervisningsministeriet er jeg sikker på at vi i fælleskab har haft glæde af det samvirke, der har været imellem skolerne, fordi vi vidste, at enighed mellem skolerne har været en vigtig forudsætning, når der skulle tages nye initiativer, og når vilkårene i øvrigt skulle ændres. Vi

har ganske mange erfaringer netop på dette område.

Det forslag, som vi nu diskuterer, og som skal behandles nærmere i den kommende tid, indebærer jo en overgang til princippet om tilskud efter objektive kriterier til afløsning af refusionsprincippet. Det har klart fordele, og det kan ingenlunde afvises, at det godt kan øge skolerne frihed. Vi hilser dog alligevel med glæde, at refusionsprincippet er fastholdt for en række udgiftstyper. Det ville nærme sig noget af en uretfærdighed, hvis ikke f.eks. renter af lån med pant i skolens ejendomme var refusionsberettigede. Skolerne har disponeret efter disse udgifter, og vi ville gøre vold på meget af det, hvis disse udgifter ikke længere var refusionsberettigede. Andre udgifter er også med i denne gruppe, og vi bør nok overveje, om ikke f.eks. ejendomsskatter skal med i gruppen, fordi skolerne jo har yderst forskellige vilkår at arbejde under. Det samme gælder spørgsmålet om specialundervisningen i de frie grundskoler.

Det udvalg, som har lavet, skal vi kalde det analysearbejdet, har fra starten haft princippet om overgang til tilskud efter objektive kriterier som udgangspunkt. Man kunne godt have haft andre indfaldsvinkler til en sådan undersøgelse, og man kunne måske også have åbnet for nye og andre forslagsmodeller. Det gælder f.eks. for højskolerne, at de i betydeligt omfang allerede for længe siden har passeret tilskudsloftet på en række konti, og det er derfor for mange af disse skoler ikke umiddelbart nogen fordel at gå over til dette nye princip. Folkehøjskolerne har levet med disse overskridelser, fordi de har skaffet sig indtægter på anden vis: ved kursusaktiviteter eller ved at drive højskole i næsten alle årets måneder.

Men den enkelte skole vil som sagt nu blive noget friere – eller måske endda meget friere – stillet ved sine interne dispositioner; der skal ikke længere være den ufrugtbare diskussion om, om en reparation skal høre hjemme det ene eller det andet sted. Man kan etablere kontosystemer, der passer bedst til den enkelte skole, og meget af det revisionsarbejde, som ellers hører til her, og det kontrolarbejde, som Undervisningsministeriet skal udføre, vil givetvis kunne indskrænkes.

I denne sammenhæng er det selvfølgelig vigtigt at understrege det tillidsforhold, som

[Ole Vig Jensen]

vi oplever der hersker mellem skolerne og ministeriet, og som er med til at skabe gode og frugtbare rammer om private skolars virke. Dette tillidsforhold vil få endnu bedre muligheder for at udvikle sig, fordi mange detailsager ikke længere skal drøftes og give anledning til misforståelser.

Hvis vi ser på det folkelige, kulturelle og pædagogiske initiativ, som skolerne repræsenterer, og som de skal have lov til at udfolde frit, er der netop mulighed for, at disse skoler er i stand til at skaffe elever nok. Vi lovgivere skal ikke ved hastværk eller ubetænksomhed skabe problemer for skolerne. En række af de seneste års begrænsninger har skabt en række problemer, men har selvfølgelig i flere tilfælde været fremkaldt af overordnede behov for statslig tilbageholdenhed, og det har vi ingenlunde afvist nødvendigheden af. Men de ændrede tilskudsvilkår må ikke, som jeg har understreget tidligere, få uacceptable konsekvenser for skolerne, og udvalgsarbejdet må vise, om vi er i stand til at nå på plads med noget, som kan bære, med virkning allerede fra det tidspunkt, som foreslås. Vi synes, der er skabt et fornuftigt grundlag for den diskussion, vi nu skal i gang med under udvalgsarbejdet, og vi er indstillet på at gå positivt ind i det og se på en række detaljspørgsmål, som nødvendigvis må undersøges nærmere.

Bente Juncker (CD):

Der er tale om et teknisk set vanskeligt lovforslag, som er et led i regeringens bestræbelser på modernisering af den offentlige sektor. Der ligger ingen ønsker om besparelse på tilskuddene til de private skoler, der får støtte efter skolestøtteloven, til grund. Det vil dog være sådan ifølge bemærkningerne til forslaget, at der sker visse forskydninger ved overgangen til anvendelse af de såkaldte objektive kriterier, så nogle skoler vil opleve indtægtstab, mens andre vil få en økonomisk fordel. For at begrænse denne virkning har man sat en øvre grænse på 3 pct. for, hvor stort udsvinget i tilskud pr. elev må være fra år til år.

I CD har vi været opmærksom på de mulige konsekvenser for de tyske mindretalsskoler, fordi disse skoler opfylder en helt speciel opgave til gavn for bevarelsen af tysk sprog og kultur. CD mener derfor, det er rigtig, at

forslaget sikrer, at skolerne som helhed vil kunne opnå samme tilskud som efter den gældende ordning.

Fordelen ved denne nyordning ligger helt klart i forenklingen af det administrative og i, at der bliver en friere dispositionsret og mere reelt ansvar for den enkelte skole ved, at man indfører rammetilskuddene.

Der er imidlertid dele af forslaget, som der ikke er enighed mellem skoleorganisation og ministerium om. Det gælder f.eks., hvordan man regulerer for standardudviklingen i den offentlige skole parallelt.

For at imødegå eventuelle problemer foreslås det, at der nedsættes et udvalg, som skal følge den nye tilskudsordning. Skulle det vise sig, at der mod forventning opstår utilsigtede konsekvenser, vil man gennem dette udvalgs arbejde formodentlig hurtigt kunne foretage de korrektioner, der skulle rette skævhederne.

Centrum-Demokraterne kan tilslutte sig forslaget, hvis hovedsigte vi er helt enig i.

Steffensen (KRF):

Den tradition, vi har i Danmark for, at staten yder støtte til den private, frie skole, er på det nærmeste enestående i verden. I de nordiske lande har de noget tilsvarende, men de har dog ikke her tilnærmelsesvis så gode økonomiske vilkår, som vi har i Danmark, hvor langt den største del af skolernes budget er lovbundet ved statsstøtte til disse private og frie skoleformers virke, uden at staten overhovedet blander sig i deres undervisning og deres daglige virke.

Det er vel nok et af de smukkeste eksempler på skolefrihedslovgivning, der overhovedet findes, og folk uden for vort eget lands grænser har svært ved at forstå, hvordan statsmidler i så stort omfang, som tilfældet er, kan fastlægges ved lov, uden at staten blander sig i skoleformerne og fører kontrol med disse skolars mange forskellige undervisningsformer. Det vigtige er, at det har det danske Folketing omtrent enstemmigt været enig i, og det er meget afgørende.

Denne frihedslovgivning, som jo har sit udspring i Grundtvigs og Christen Kolds skoletanker, har bidraget og frugtbargjort al anden undervisning i Danmark i mere end 100 år. Dette fornemme adelsmærke i skolelovgivningen vil vi bevare, og vi er alle enige

[Steffensen]

om, at dér, hvor en kreds af mennesker samles om at bygge og drive en skole ud fra en kristen, en national eller en pædagogisk opfattelse som grundidé eller måske en kombination af alle 3 dele, skal man ikke blot have lov til det, men man skal også have statsstøtte til det, så det bliver praktisk muligt for disse mennesker at realisere deres ideer, når de selv er villige til at ofre en bestemt del. Denne prioritering af et mindretalsinitiativ har bibragt vor kultur og vore forskellige folkelige bevægelser så stor en rigdom, at det er blevet en del af vores folkekarakter.

Det lovforslag, vi i dag beskæftiger os med her, ligger helt i forlængelse af denne tankegang. Det ses bl.a. også af den foreslåede § 3 c i lovforslaget, hvori ministeren specielt nævner det tyske mindretals skoleformer og deres muligheder for tilskud på lige fod med alle andre danske skoleformer.

Den enorme tillid, som lovgiverne her har vist den frie skole, har den frie skoles verden i høj grad levet op til og udnyttet til fællesskabets bedste, og derfor har Kristeligt Folkeparti heller ingen betænkelighed ved varmt at anbefale ministerens lovforslag. Hovedintentionerne i det er jo, som ministeren siger det i bemærkningerne, tre ting. For det første, at tilskud til private skoler ydes efter såkaldte objektive kriterier, for det andet, at de enkelte skolers dispositionsfrihed øges, og for det tredje, at tilskudsadministrationen forenkles. Tilmed har skoleorganisationerne jo været taget med på råd, og selv om ministeren naturligvis ikke har kunne føje dem i alle deres ønsker, er deres synspunkter i vid udstrækning blevet tilgodeset.

Kristeligt Folkeparti er tilhænger af den rammelovgivning, som forslaget er udtryk for, men vi vil advare imod, at lønområdet kan overføres til en mere betænget udgiftsgruppe, idet vi nødigt skal opleve en sænkning af undervisningsstandarden på skolerne.

Vi vil endvidere anmode ministeren om automatisk at sikre de midler, der skal til på finansloven år efter år, også efter at de nye regler måtte blive vedtaget, så det ikke er noget, man skal forhandle om hvert år.

Vi vil gå meget positivt ind i det kommende udvalgsarbejde, og kan dette afsluttes, så loven kan vedtages inden påske, tror jeg også, det kan gå an at lade loven gælde fra 1. januar 1988. Ellers må det nok overvejes, om den skal udsættes et år, idet der skal væ-

re fornøden tid til at udvikle en ny administrationsproces på en forsvarlig måde, så skolerne kan leve med det.

Pia Kjærsgaard (FP):

Der er mange positive ting i undervisningsministerens forslag, der betyder større smidighed, når der skal disponeres på private skoler. Privat og privat er jo så meget sagt med de 85 pct., der står for statens regning, men ordet »privat« klinger altid meget behageligt i mine ører. Jeg finder det tiltalende, at det fulde økonomiske ansvar placeres på skolerne, som træffer dispositionerne. Det er tiltalende, at man vil væk fra refusionsordningen, og at skolernes tilskud kan rykkes, så der kan ske en opsparing. Man behøver altså ikke panisk at bruge sit tilskud af skræk for, at pengene tages tilbage. Der kan givet foretages fornuftige dispositioner, hvis lovforslaget vedtages, og det vil Fremskridtspartiet da håbe det bliver. Faktisk er det helt rart, at vi for en gangs skyld kan give tilslutning til et af regeringens lovforslag. Vi støtter det fuldt ud.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg takker for den overordentlig brede tilslutning til princippet i lovforslaget. Ganske vist gav især hr. J. K. Hansen udtryk for en vis reservation, men den kan han jo selv være med til at fjerne. Han sagde nemlig, at han frygtede, at vi kunne komme til at give de frie skoler mere frihed på bekostning af folkeskolen. Jeg vil love hr. J. K. Hansen, som hr. Kirkegaard allerede har gjort, at ethvert forslag fra hr. J. K. Hansen om, hvordan vi kan give folkeskolen mere administrativ frihed, vil vi se på med stor interesse, og jeg tror ikke, det vil støde på modstand i regeringen. Det vil sige, hr. J. K. Hansen selv kan medvirke til at opfylde den betingelse, han har stillet.

Derefter er det, jeg konkluderer, at vi i dag har fået endog meget bred opbakning af princippet i det, der her lægges frem. Det ville egentlig også være mærkeligt andet. Det er jo efterhånden længe siden, vi debatterede, hvorvidt det var godt eller skidt at have bloktilskud til kommunerne. I dag mener vistnok alle, at det har været en naturlig udvikling. Når vi så var færdige med at give bloktilskud til kommunerne, opstår det na-

[Undervisningsministeren]

turlige spørgsmål: skulle vi ikke på samme måde begynde at give rammebevillinger til institutionerne? Og det er just det, dette forslag er udtryk for.

Jeg har i øvrigt allerede opfordret f.eks. amtskommunerne til i administrationen af gymnasierne på samme måde at gå over til rammebevillinger, og jeg skal meget gerne opfordre primærkommunerne til at gøre noget lignende, når det gælder administrationen af folkeskolen. Det må være naturligt, at den samme dispositionsfrihed, som staten har overladt kommunerne, i et vist omfang går videre til institutionerne. I den situation er det meget naturligt, at staten går foran med sine institutioner, og disse næsten 1.000 private skoler er jo netop placeret hos staten og ikke hos kommunerne eller amterne.

Forslaget vil give mindre bureaukrati for skolerne og mindre bureaukrati for ministeriet. Der vil blive mere frihed til at indrette sig efter den enkelte skoles behov. Der skal ikke længere spørges: hvad er der nu tilskud til? Hvordan kan vi flytte udgifter fra den ene udgiftskategori til den anden? Der skal i stedet spørges: hvordan skaber vi inden for enkle rammer – enkle økonomiske rammer fastsat af staten – den bedst mulige skole for de børn, de elever, vi har fået overladt?

Vi skal altså spare den unødige tilskudstænkning og i stedet reservere tænkningen til formål, der er til gavn for eleverne, børnene.

Lovforslaget er, som mange ordførere har fremhævet, især hr. Steffensen, i et og alt i pagt med dansk skolefrihedstradition. Det er en tradition, som i starten var meget omtvistet, men som i dag er bakket op af hele det danske Folketing. Det viser debatten i dag.

Jeg skal ikke skjule, at jeg godt kunne være gået lidt videre med at afbureaukratisere dette tilskudssystem. Man kunne godt være gået videre i retning af at gøre tilskuddet afhængigt af elevtallet og måske af lærernes anciennitet og lidt mere og så i øvrigt forenkle resten meget.

Jeg ville godt være gået videre i den retning, men det hele har jo som bekendt været forhandlet meget grundigt i et udvalg under forsæde af tidligere arbejdsminister Lauge Dahlggaard, og derefter har der været meget grundige forhandlinger med de forskellige skoleformer, som i øvrigt har haft betydeligt afvigende meninger om sagen. Det har ført til mange af de knopskydninger, som så igen

fører til det, fru Hanne Thanning Jacobsen her i dag med en vis ret siger, at der er noget af det, der virker lidt uklart. Det forstår jeg godt, og jeg skal forsøge i udvalget at fjerne denne uklarhed, men jeg vil ikke skjule, hvor uklarheden kommer fra. På grund af det ene hensyn og det andet hensyn og det tredje hensyn til den ene skole og den anden skole og den tredje skole, og på grund af at der naturligvis er et ønske om på institutionerne at videreføre den nuværende tilstand – også selv om den ikke nødvendigvis er rimelig – opstår der den ene knopskydning efter den anden. Det er meget naturligt.

Jeg vil i hvert fald lytte til alle gode råd om yderligere forenklinger, men jeg vil også lytte til dem, der her har talt for, at vi måske på enkelte punkter skal gå i modsat retning og lave endnu en knopskydning.

Der har været talt om ejendomsskatter. Jeg vil advare mod at lave særregler om ejendomsskatter. Det er farligt at lave ordninger, hvorefter kommuner ved at flytte rundt på skattebyrden kan malke staten for penge, og det kunne det jo nemt føre til, hvis vi ikke bevarede den ordening, der er foreslået. Men lad os drøfte det.

Spørgsmålet om regulering, der har været rejst, kan vi også godt drøfte, men jeg gør lige opmærksom på, at vi har jo i de senere år prøvet at begrænse de automatiske reguleringer. Dette forslag begrænser ikke de automatiske reguleringer, men holder dem på status quo. Det ville være mærkeligt, synes jeg, hvis vi her skulle begynde at lave helt nye reguleringer, og det vil jeg advare imod. Jeg synes, vi på det punkt skal holde status quo. Det er også noget, de forskellige skoleorganisationer vil kunne leve med, og dér synes jeg vi skal ende. Så rører vi altså ikke ved det.

Hr. Ole Vig Jensen fremhævede, at det var vigtigt at have samme tilskudslov for alle skoler. Det mener jeg også. Jeg kan forsikre, at det har været lige ved at bryde undervejs. Det er årsagen til, at forslaget først kommer frem nu, men jeg tror, det vil lykkes os i de kommende måneder at samle alle skoler – med deres gode vilje og ikke mod nogens vilje – alle skoleorganisationer, i den samme lov. Det har vi tradition for, og den skulle vi gerne fastholde. Det ville være trist, hvis vi ikke kunne holde fast i det, så her skal hr. Ole Vig Jensen i hvert fald være sikker på et

[Undervisningsministeren]

godt samarbejde og på, at også regeringen vil gøre alt for, at det skal blive opfyldt.

J. K. Hansen (S):

Jeg skal ikke forlænge debatten meget, men det er hr. Kirkegaard, der bringer mig herop i anden omgang.

Hr. Kirkegaard undrede sig over Socialdemokratiets mindre positive holdning over for forslaget og prøvede så, selvfølgelig meget smart, kan man sige, at udlægge det sådan, at Socialdemokratiet skulle være modstander af frihed og modstander af de frie grundskoler og de frie kostskoler, altså højskoler, landbrugsskoler og efterskoler. Det er noget simpelt vrøvl at komme med en sådan påstand.

Nu kan jeg forstå, at Det Konservative Folkeparti fører en liberal linje frem ved sin ordfører, hr. Kirkegaard. Jeg havde da i øvrigt også forstået, at statsministeren på det seneste har udtalt, at det er en liberal regering, vi har.

Må jeg så bede den liberale regering i almindelighed og det liberale medlem hr. Kirkegaard i særdeleshed forstå, at vi er skeptiske over for et meget teknisk udformet lovforslag. Vi er skeptiske på den måde, at vi gerne vil have lov til at være »mindre positive«, som jeg kalder det, ved en førstebehandling. Vi vil gerne se noget mere af dette forslag under en seriøs udvalgsbehandling. Det kan vel ikke undre en liberal regering, at vi vil det i Socialdemokratiet. Så det beder jeg hr. Kirkegaard og hans liberale medlemmer forstå.

Så vil jeg takke ministeren for det svar, han gav mig, og hvori han siger, at jeg og Socialdemokratiet selv kan være med til at gøre folkeskolen bedre. Det vil vi så sandelig også, hr. undervisningsminister, meget gerne være med til.

Så beder jeg undervisningsministeren om en gang imellem at tænke lidt tilbage i tiden og huske, at Socialdemokratiet var et af folkeskoleforligspartierne, det er os, der har været kernen, det er os, der har båret folkeskoleforliget frem gennem nu over 10 år, og her hænger de frie grundskoler selvfølgelig på. Det beder jeg ministeren tænke over en gang imellem. Når vi skulle behandle et sådant forslag, var det kutyme – men det har ministeren måske glemt – i hvert fald da So-

cialdemokraterne havde regeringsmagten, at vi indbød vore forligspartnere til en drøftelse, inden det blev fremsat, fordi vi så måske kunne få ryddet nogle misforståelser af vejen. Det synes jeg ministeren skulle prøve at leve op til.

Kirkegaard (KF):

Hr. J. K. Hansen er et lysende eksempel på, hvorfor Socialdemokratiet er et parti, der tilhører fortiden. Man nærer tilsyneladende næsten en panisk rædsel for nye ideer, man er træt, man er gnaven, og man er lidt sur. Det vil jeg advare imod, hvis Socialdemokratiet skal være et parti, der også skal have en fremtid. Men det er naturligvis fuldstændig op til Socialdemokratiet selv.

Hr. J. K. Hansen sagde, at det, jeg havde givet udtryk for, var vrøvl. Ja, jeg kan selvfølgelig ikke forhindre hr. J. K. Hansen i at have den opfattelse, men jeg vil gøre opmærksom på, at når jeg fremhævede, at hr. J. K. Hansen havde givet udtryk for megen betænkelighed, specielt hvis de frie skoler skulle få større frihed end folkeskolen, så var det sandelig med udgangspunkt i hr. J. K. Hansens egne ord.

Hr. J. K. Hansen hævdede, at regeringen skulle være en liberal regering, det skulle statsministeren have udtrykt, og han betegnede vist også min ringhed som værende liberal, hvad jeg da ærligt skal erkende at jeg er. Jeg anser mig selv for at være liberal, men dog ikke så meget, at det gør noget.

Og med hensyn til folkeskolen er jeg meget villig til at gøre en meget stor indsats for, at den bliver endnu bedre, så den også på den måde kan tage konkurrencen op med de frie skoler.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Forslaget har jo ikke en snus at gøre med skoleforliget, og derfor er der ikke noget mærkeligt i, at sagen ikke er blevet behandlet på lige fod med skolelovsforslag. Jeg havde bestemt ikke haft noget imod at indbyde samtlige ordførere til en drøftelse før fremsættelsen af dette forslag. Så havde jeg imidlertid overskredet fristen, men det kunne vi så i fællesskab have aftalt.

Jeg gør bare opmærksom på, at hr. Ole Vig Jensen heller ikke har været indbudt til drøftelse af dette lovforslag, og det har

[Undervisningsministeren]

Fremskridtspartiets ordfører heller ikke. Der er overhovedet ingen, der har været indbudt, for der er brugt måneder på forhandlinger med skoleorganisationerne, og de har været meget vanskelige, så det er først lykkedes at få det færdigt i allersidste øjeblik før fristens udløb. Nu har vi så førstebehandlingen. Der var ingen sikkerhedsnet under det, men jeg synes da roligt, man kan sige, at førstebehandlingen har vist, at regeringen ikke har ramt helt forkert. Og så synes jeg godt, hr. J. K. Hansen kan aflægge lidt af den surhed og gnavenhed, som hr. Kirkegaard ganske rigtigt har påtalt i dag.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling
 vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

7) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 71:

Forslag til folketingsbeslutning om oprettelse af et menneskerettighedscenter i Danmark.

Af Hans Hækkerup (S), Per Stig Møller (KF), Bjørn Elmquist (V), Leif Hermann (SF), Bernhard Baunsgaard (RV), Arne Melchior (CD), Kofod-Svendsen (KRF) og Albrechtsen (VS).

(Fremsat 10/12 86).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Det er helt ubestrideligt gode hensigter, der ligger bag dette forslag, og dem kan regeringen fuldt ud tilslutte sig.

Man taler jo meget om, at man skal forebygge krig, og det er også rigtigt, for krig koster menneskeliv, men vi glemmer somme

tider, at overgreb mod elementære menneskerettigheder har kostet flere menneskeliv i dette århundrede, end krig mellem stater har. Der er myrdet flere mennesker, fordi statsmagter ikke har overholdt menneskerettighederne i behandlingen af deres egne borgere, end der er dræbt i væbnede konflikter mellem staterne. Det bør man virkelig huske, når man taler om fredsaktiviteter og alt, hvad vi kan gøre for freden. Vi skal huske, at på denne klode i dette århundrede er truslen mod det enkelte menneske udgået fra regimer, der ikke overholder menneskerettighederne, i højere grad end den er udgået fra væbnede konflikter mellem stater.

Dette blot for yderligere at understrege, at regeringen tilslutter sig forslagsstillernes ønske om, at vi her i landet gør noget for at forske i menneskerettigheder, i, hvordan de bliver overholdt, og hvordan de ikke bliver overholdt, og at vi ligesom forslagsstillerne gerne vil gøre Danmark til et sted, hvor spørgsmålet om overholdelse af menneskerettighederne sættes på dagsordenen.

Så kan man diskutere, hvordan et sådant center skal indrettes. Jeg skal ikke skjule, at jeg har en række kritiske bemærkninger vedrørende selve udformningen af dette center. Jeg tror, det vil være klogt at spørge den danske forskningsorganisation, som jo har givet gode råd med hensyn til indretning af forskningscentre på en række forskellige områder, bl.a. et humanistisk forskningscenter på Københavns Universitet, og andre kunne nævnes. Jeg tror, vi skal spørge forskningsorganisationen, for hvis det nu i stedet for at være retsudvalgets ordførere var de forskningspolitiske ordførere, der sad her i dag, så ville de jo kunne huske, hvordan de selv har bebrejdet denne regering som tidligere regeringer, at der laves alt for mange puljer, at der er alt for mange knopskydninger, at vi blander os alt for meget i, hvad der skal forskes i, og så har man, når det gælder sektorforskningen, sagt meget stærke ord om, hvordan regeringen nu skal reformere den, sådan at det virkelig bliver en sagkyndig ledelse, som styrer forskningen, ansætter osv. Man har lagt meget vægt på, at det skal være forskningskvalifikationer, der afgør, hvem der skal ansættes osv. osv.

Alle disse meget vigtige principper, som vi havde en forespørgselsdebat om lige før jul, og som regeringen nu er i gang med at følge